

በኢትዮጵያ ፡ የውርስ ፡ ሕግ ፡ ኑዛዜዎችን ፡ ስለማረጋገጥና ፡ ስለማጽናት ።

ከፍተኛ ፡ ኤች ፡ ሳንድ ።

በሰር ፡ ሄንሪ ፡ ሳምንር ፡ ሚይን ፡ አስተያየት ፡ “ንብረትን ፡ በኑዛዜ ፡ እንዳሻ ፡ (እንደልብ) ፡ የመስጠት ፡ መብት ፡ በዓለም ፡ ታሪክ ፡ ውስጥ ፡ ለእያንዳንዱ ፡ ሰው ፡ ከተሰጠው ፡ እንዳሻ ፡ የማድረግ ፡ መብት ፡ ከሁሉ ፡ በጣም ፡ የሰፊ ፡ ነው ።” በኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መንግሥት ፡ በአንቀጽ ፡ ፵፬ ፡ እንደተሰጠው ፡ ሁሉ ፡ ለያንዳንዱ ፡ ሰው ፡ ይህን ፡ ሥልጣን ፡ የሚሰጥ ፡ አጋሊ ፡ የአንድ ፡ ሰው ፡ ኑዛዜ ፡ ተናዛዥ ፡ ከሞተ ፡ በኋላ ፡ ሲጠበቅና ፡ ሲረጋገጥ ፡ የሚችል ፡ ለመሆኑ ፡ ዋስትና ፡ መስጠት ፡ አለበት ። ኑዛዜዎችን ፡ ስለማረጋገጥና ፡ ስለማጣራት ፡ የተመሠረቱ ፡ ደንቦች ፡ የያንዳንዱን ፡ ተናዛዥ ፡ ወይም ፡ የወራሾቹን ፡ ጥቅም ፡ መጠበቅ ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ የኅብረሰቡን ፡ ፍላጎት ፡ የሚያሳዩውን ፡ ሕግ ፡ እርግጠኛ ፡ የሚሆንበትን ፡ ማመዛዘኛ ፡ በተጨማሪ ፡ ይደነግጋሉ ።

(፩) ኑዛዜዎችን ፡ ማረጋገጥ ፡ የሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ገጽጽ ።

ከሁሉም ፡ አስቀድሞ ፡ የሚያጋጥመው ፡ ችግር ፡ የሕግ ፡ አረቃቀቅ ፡ ፈሊጥ ፡ ነው ። ስለ ፡ ሕጋዊ ፡ ምክንያቶች ፡ ተብሎ ፡ ያንዱን ፡ ሰው ፡ ኑዛዜ ፡ “ለማረጋገጥ” ፡ (ኤቨሪንግ ፡ ይህንን ፡ አሠራር ፡ የብረታ ፡ ብረትን ፡ ቁራጭ ፡ እንደ ፡ ሕጋዊ ፡ ገንዘብ ፡ ቆጥሮ ፡ አንድ ፡ መንግሥት ፡ ከሚያጸድቅበት ፡ ከገንዘብ ፡ አቀራረጽ ፡ ጋር ፡ ያወዳድረዋል) ፡ ፡ አንዳንድ ፡ ሕጋዊ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓቶች ፡ በሕግ ፡ ተደንግገው ፡ ይገኛሉ ፤ እነዚህ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ “የውርስ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት” ሕግ ፡ ተብለው ፡ ይጠራሉ ። ይህም ፡ የተደነገጉት ፡ ሥርዓቶች ፡ (ፎርምች) ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ እንደ ፡ አንድ ፡ ክፍል ፡ ሆነው ፡ ይገኛሉ ፡ ማለት ፡ አይደለም ። ዓላማውን ፡ ለመፈጸም ፡ ሲል ፡ አጋሊው ፡ እነዚህን ፡ ፎርምች ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ወይም ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግና ፡ በሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ሕግ ፡ ላይ ፡ እንዲደነገጉ ፡ ሊወሰን ፡ ይችላል ።

1. ኤች ፡ ኤስ ፡ ሚይን ፡ ሪሌጅ ፡ ኮሚቴስ ፡ ኢን ፡ ዘ ፡ ኢስት ፡ ኤንድ ፡ ዌስት ፡ (ቻኖ ፡ እትም ፡ ኒው ፡ ዮርክ ፡ ፲፭፻፳፮) ፡ ገጽ ፡ ፵፪ ።
2. “ማንኛውም ፡ ሰው ፡ በሕግ ፡ የተወሰነውን ፡ ላይተላለፍ ፡ ንብረት ፡ ለማበጀትና ፡ በፈተደው ፡ ለማዋል ፡ መብት ፡ አለው ።” አንድ ፡ ሰው ፡ በሚሞትበት ፡ ጊዜ ፡ በንብረቱ ፡ ማዘዝ ፡ መቻሉ ፡ በዚህ ፡ ቀጥሮ ፡ ስር ፡ የተጨመረ ፡ ይመስላል ።
3. አር ፡ ፎን ፡ ኢሄሪንግ ፡ ዴር ፡ ጋይስት ፡ ዲስ ፡ ሮማጅን ፡ ሪቫትስ ፡ (“የሮማውያን ፡ ሕግ ፡ መንፈስ”) ። (ጳኖ ፡ እትም ፡ ሲፕዚግ ፡ ፲፱፻፳፫) ፡ ፕላዩም ፡ ጀ ፡ ክፍል ፡ ፵፭ ፡ ገጽ ፡ ፪፻፳ ፡ እና ፡ ከዛ ፡ የሚቀጥሉት ፡ ለዚህ ፡ የእንግሊዝኛ ፡ ትርጉም ፡ የፋላርን ፡ ቤዚክ ፡ ኮንትራክት ፡ ሎው ፡ (ሴንት ፡ ፖል ፡ ሚኒስታ ፡ ፲፱፻፵፮) ፡ ገጽ ፡ ፲፻ ፡ ይመለከታል ።
4. ቲ ፡ ኪፕ ፡ ኤርብሪቫት ፡ (“የውርስ ፡ ሕግ”) (፲፱፻፵ ፡ እትም ፡ በኢች ፡ ኮዊንግ ፡ ቴዚንገን ፡ ፲፱፻፲፭) ፡ ገጽ ፡ ፻፴፬ ።
5. በተለይም ፡ በረረንሳይኛ ፡ የተዘጋጀው ፡ ፲፱፻፶፫ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ሪቂቅ ፡ ለእንዳንድ ፡ የውርስ ፡ (አወራረስ) ፡ ሕግ ፡ ክፍሎች ፡ ወደ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ይመራል ። እሻን ፡ ፐርገር ፡ ደ ፡ ኮድ ፡ ሲቪልን ፡ ክፍል ፡ ፪ ፡ መጽሐፍ ፡ ፪ ፡ (“ሰለ ፡ ውርስና ፡ ደግነት”) (ፖሪስ ፡ ፲፱፻፷፮) ፡ ገጽ ፡ ፻፳፱—፻፺፩ ፡ ተመልክት ፡ በተጨማሪም ፡ (ለሎጂዲያና) ፡ ኤል ፡ አፕን ፡ ሃይም ፡ “የመብትና ፡ የግዴታ ፡ ሕግና ፡ የሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ሕግ ፡ በውርስ ፡ ጉዳዮች ፡ ላይ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ የፍትሐ ፡ ብሔርን ፡ ሕግ ፡ እንደት ፡ እንደሚነካው” ቃላት ፡ ሎው ፡ ሪቪው ፡ ፕላዩም ፡ ፵፭ ፡ (፲፱፻፲፩) ፡ ገጽ ፡ ፪፻፳፭ ።

(ሀ) ሲቪል ሉው : (የአውሮፓ : የሕግ : አጭም =)

ኑዛዜ : የመነጨው : ከሮማውያን : ሕግ : አይደለም = ንብረት : በኑዛዜ = የሚተላለፍባቸው : አንዳንድ : ሥርዓቶች : (ፎርም) : በብዙ : ልዩ : ልዩ : ሕግ : አጭሞችና : እንዲሁም : በቀድሞው : የኢትዮጵያ : ሕግ : ይታወቁ : ነበር = ነገር : ግን : ኑዛዜን : የያንዳንዱን : ሰው : ፈቃድ : መግለጫ : ይልቁንም : እያንዳንዱ : ሰው : “የግል : አጋጊ” : እንዲሆን : ያደረገው : የሮማውያን : ሕግ : (ጄ.ሪስፕሩዳንስ) : ነው = አንድ : ሰው : ኑዛዜውን : እንደረገገው : በግልጽ : ስግ ረጋገጥ : የሚያስችለውን : “ኑዛዜን : በግልጽ : ስለ : ማድረግ” : የሚባለውን ሥነ : ሥርዓት : ከመደንገጉም : በላይ : የሮማውያን : ሕግ : የባለሥልጣን : የማጽደቅ : ምልክት : ሳይደረግበት : በአካላት : ብቻ : ብቁ : ሆኖ : የተገኘን : “ግላዊ : ኑዛዜ” : ይፈቅድ : ነበር = ይህም : የሚሆነው : ተናገሮ : አንዳንድ : ሥርዓቶችን : (በተለይም : የተወሰኑ : ምስክሮች : እንዲኖሩ : የሚሉትን) : የተከተሉ : እንደሆነ : ነበር =

ዘመናዊ : ሲቪል ሉው : እነኝህን : አግራጭ : የማረጋገጫ : ዘዴዎች : ይዘ : ይገኛል = “በግልጽ : የሚደረገውን : ኑዛዜ” : አጭም : (ማለት : በፍርድ : ቤት : ወይም : በውል : አዋዋይ : (ኖታሪ) : ጽሕፈት : ቤት : የሚደረግ : ኑዛዜ) : በይበልጥ : በያስፋፋ : እና : በውርስ : የምስክር : ወረቀት : (ሰርቴኒኪት : ደ : ኤሬዲቴ፣ ኤርቢሺ) : አማካኝነት : የባለሥልጣንን : ማረጋገጫ : ለሚጠይቁ : ቢሰጥም : እንኳ : ዘመናዊው : ሲቪል ሉው : የመንግሥት : ባለሥልጣኖች : በጉዳዩ : ተካፋይ : ሳይሆኑ : የተፈጸሙትን : ግላዊ : ኑዛዜዎች : በሕግ : ፊት : የጸኑ : መሆን : አሁንም : ቢሆን : ይቀበላል = ስለዚህ : ግላዊ : ሰነዶች : አንዳንድ : የተወሰኑ :

6. በ፲፮ኛ : መቶ : ክፍለ : ዘመን : በንጉሥ : መልእክ : ሰገድ : ገድል : ውስጥ : እንድ : ሲሞት : ሲል : ንጉሙን : የአሱ : ወራሽ : አድርጎ : የመረጠ : ባላባት : ታሪክ : አለ : በተጨማሪ : ኤፍ : አስተኔ : ትራታቶ : ጂ : ጂራቶ : ከንቡወቱዲናሪዮ : ደለ : ዑራትጋዶ : (አሥመራ : ፲፱፻፶፪) : ገጽ : ፲፩ : ይመለከታል =
7. በግሪክ : ሥልጣን : አመካኝነት : ምናልባት : ከጥንቱ : ጊዜ : በኋላ : በነበረው : የሮማውያን : ሕግ : ውስጥ : ገብቶ : ይሆናል : ተብሎ : የሚገመተው : “በግልጽ : የሚደረግ : ኑዛዜ” : (ቴስታሜንቲም : አፕጅ : አክታ : ኮንዲቲም) : በፍርድ : ቤቶች : ወይም : በሌላ : የመንግሥት : ድርጅት : መዝገብ : ውስጥ : ይሰፈር : ነበር : ወይም : ለንጉሡ : ነገሥቱ : ተላልፎ : ነበር : (ቴስታሜንቲም : ፕሪንሲፒ : አብላቲም) = በኢትዮጵያ : የፍትሕ : ብሔር : ሕግ : ውስጥ : “በግልጽ : የሚደረግ : ኑዛዜ” : ተብሎ : የተጠራው : (ቍፕር : ፳፻፳፩—፳፻፫) : በታወቀ : ጽሑፍ : እንደሚረጋገጥ : ኑዛዜ : ወይም : እንደ : አንድ : የተወሰኑ : ምስክሮች : ቍፕር : የሚረጋገጥ : የግል : ኑዛዜ : ሲሆን : መቻሉን : ያስታውሳል = ሰዉ : ይብልጡት : “በግልጽ : በሚደረግ : ኑዛዜዎቹ” : እንዲጠቀም : ስግድረግ : ሲሉ : ፕሪረሰር : ሬጊ : ጻፏድ : በፈጠራ : ልዩነት : መሠረት : በቃል : ከሚደረግ : ኑዛዜና : በተናገሮ : ጽሑፍ : ከሚደረግ : ኑዛዜ : ተለይቶ : “በግልጽ : የሚደረግ : ኑዛዜ” : የተወሰነ : ጊዜ : ካላፈ : በኋላ : ውድቅ : አይሆንም : (ቍፕር : ፳፻፳፫—፳፻፫) : የኢትዮጵያ : የሕግ : መሰሪያ : ኮሚሽን : ፕር : ፲ : ቀን : ፲፱፻፶፩ : የተደረገው : ስብሰባ : ክርክሮች : የሰፈሩበትን : መዝገብ : (የፍትሕ : ብሔር : ሕግ : ሰነድ : ቍፕር : ፳፻) : ገጽ : ፱ : ይመለከታል =
8. በሮማውያን : ሕግ : መሠረት : (ሲ : 6.23.21) : አንድ : የተለመደ : ኑዛዜ : ለመናዘዝ : ሰባት : ምስክሮች : አስፈላጊ : ነበሩ : በግርጌ : ግስታወሻ : ቍፕር : ፯ : በተጠቀሰው : በአስተኔ : መጽሐፍ : መሠረት : ይህ : ቍፕር : በኢትዮጵያ : ጥንት : ሕግ : ውስጥም : አለ = ከክላሲካል : ዘመን : በኋላ : የነበረው : “በተናገሮ : ጽሑፍ : የሚደረግ : ኑዛዜ” : (ቴስታሜንቲም : ፕር : ሆሎግራፍም : ስክሪፕቶታሪም) : ምንም : ምስክሮች : አያስፈልጉም : ሲል : ይሠራበት : የነበረው : በምዕራባዊ : የሮማውያን : ንጉሡ : ነገሥት : ግዛት : ውስጥ : ብቻ : ነበር : ከዚያም : ወደ : ዘመናዊው : የፈረንሳይ : ሕግና : ቀጥሎም : ወደ : ኢትዮጵያ : የፍትሕ : ብሔር : ሕግ : (ቍፕር : ፳፻፳፪) : ገብቶ : ይገኛል =

ጥብቅ ፡ ሥርዓቶችን ፡ ከተከተሉ ፡ (የቤትን ሆምን ፡ ስያሜ ፡ ብንወስድ) ፡ “በተቀዳሚነት ፡ የተደነገገ ፡ መረጃ” ፡ (ፕሪ ፡ አፖዴንትድ ፡ ኤቪደንስ) ፡ በሚለው ፡ ስያሜ ፡ እንዲታወቁ ፡ ሆነዋል ።

ይህም ፡ አቋም ፡ ግልጽ ፡ የሆኑ ፡ ጥቅሞችና ፡ ጉዳቶች ፡ አሉት ። በአንድ ፡ ወገን ፡ ከሕግ ፡ ሙያተኞች ፡ ፅርዓታ ፡ ሳያገኝና ፡ የፍርድ ፡ ቤት ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ሳያጸድቁለት ፡ እያንዳንዱ ፡ ሰው ፡ ኑዛዜ ፡ እንዲያደርግ ፡ በጣም ፡ ሲረዳ ፡ በሌላው ፡ ወገን ፡ ደግሞ ፡ ጉድለት ፡ ላለው ፡ ኑዛዜ ፡ ምንም ፡ መፍትሔ ፡ አይሰጥም ። አንድ ፡ ጊዜ ፡ የሚያስፈልገው ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ያልተጠበቀ ፡ እንደሆነ ፡ የተናዛዥን ፡ እውነተኛ ፡ አሳብ ፡ ለማስረዳት ፡ የውጭ ፡ አስረጅ ፡ ቢኖርም ፡ ኑዛዜው ፡ ከሥረ ፡ መሠረቱ ፡ የጸና ፡ አይደለም ፡ ፍርድ ፡ ቤትም ፡ ሊያሻሽለው ፡ አይችልም ።

(ለ) ኮመን ፡ ሎው ፡ (የአንግሎ ፡ አሜሪካን ፡ ሕግ ፡ አቋም ወ)

የአንግሎ ፡ አሜሪካን ፡ የኑዛዜ ፡ ሕግ ፡ እያንዳንዱ ፡ ተናዛዥ ፡ እንደ ፡ ፍላጎቱ ፡ እንዲሠራ ፡ የበለጠ ፡ መብት ፡ በመስጠቱ ፡ የሥነ ፡ ሥርዓቱ ፡ ጥብቅነት ፡ አነስ ፡ ያለ ፡ ነው ፡ ተብሎ ፡ ይገመታል ። ነገር ፡ ግን ፡ ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ ሳናስተውል ፡ የምናልፈው ፡ የውርስና ፡ የአስተዳደር ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ (ፕሮቤት ፡ ፕሮሲጀር) መኖሩን ፡ ነው ፤ ያለዚያ ፡ ሥርዓት ፡ የኑዛዜ ፡ ተጠቃሚዎች ፡ መብታቸውን ፡ ለማረጋገጥ ፡ አይችሉም ። ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ ከኑዛዜውም ፡ በላይ ፡ የቃል ፡ ምስክር ፡ የሚያስፈልገው ፡ ይህ ፡ የማረጋገጫ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ዘዴ ፡ በአንግሊዝ ፡ እገር ፡ በቤተ ፡ ክህነት ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ ተጀመረ ። በመጀመሪያም ፡ ይህ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ስለ ፡ መሪት ፡ ጉዳይ ፡ ለሚደረጉ ፡ ኑዛዜዎች ፡ አይፈለግም ፡ እንዲያውም ፡ አይፈቀድም ፡ ነበር ።⁹ ነገር ፡ ግን ፡ ከ፲፰፻፶፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ (እ ፡ ኤ ፡ አ ፡) ጀምሮ የአንግሊዝ ፡ ሕግ ፡ አዲስ ፡ በወጣው ፡ “የውርስና ፡ የአስተዳደር ፡ የሥራ ፡ ፋይል ፡ ተከፍቶ ፡ በማረጋገጥበት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡”¹¹ (እንደዚህም ፡ ደግሞ ፡ በአንዳንድ ፡ የአሜሪካን ፡ ግዛቶች ፡ (ስቴትስ) ፡ “የኦርጋናሪ” ፡ “የሶርጊስት” ፡ “የኦርፋን” ወይም ፡ “የፕሪሮጌቲቭ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች” ተብለው ፡ ይጠራሉ) ፡¹² ሁሉም ፡ ኑዛዜዎች ፡ እንዲረጋገጡ ፡ ያዘዛል ። የውርስን ፡ መብት ፡ የሚያረጋግጠው ፡ በሕግ ፡ የታወቀው ፡ መረጃ ፡ ግላዊ ፡ ኑዛዜ ፡ ሳይሆን ፡ የፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ማህተም ፡ የሠፈረ በት ፡ የውርስና ፡ የአስተዳደር ፡ የማረጋገጫ ፡ ግልባጭ ፡ ነው ። የእነዚህ ፡ ሥርዓቶች ፡ ጥብቅነት ፡ በሲቪል ፡ ሎው ፡ ከሚያስፈልጉት ፡ ሥርዓቶች ፡ ጥብቅነት ፡ ያነሰ ፡ አይደለም ፤ ግን ፡ ተፈጻሚነታቸው ፡ የሚከበረው ፡ መብትና ፡ ግዴታን ፡ በሚደነገጉ ፡ የማረጋገጫ ፡ ሕጎች ፡ ሳይሆን ፡ በሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ሕግ ፡ ነው ።

9. ዘ ፡ ዎርክስ ፡ አፍ ፡ ጀሪሜ ፡ ቤንትሃም ፡ (ጀይ ፡ ቡራሪንግ ፡ እትም ፡ ኤዲዎበራ ፡ ፲፱፻፵፫) ፡ ሾል ፡ ጁ ፡ ገጽ ፡ ፳፻፲—፳፻፳፭ ። (‘ራቫናል ፡ አፍ ፡ ጁዲሻል ፡ ኤቪደንስ ፡” ምዕራፍ ፡ ፩ ወ)

10. ቴ ፡ ኤ ፡ እትኪንሰን ፡ ሆንድሎክ ፡ አፍ ፡ ዘ ፡ ሎው ፡ አፍ ፡ ዊልስ ፡ (ጀኖ ፡ እትም ፡ ሴንት ፡ ፖል ፡ ሜኔስታ ፡ ፲፱፻፶፫) ፡ ገጽ ፡ ፳፻፳፭ ።

11. ጸእና ፡ ፳፩ ፡ ቪክቶሪያ ፡ ሲ ፡ ፳፯ ፡ ሴክ ፡ ፲፫ ።

12. ኤል ፡ ኤም ፡ ሳይምስ ፡ እና ፡ ፒ ፡ ኢ ፡ ቤሲ ፡ “የአሜሪካ ፡ የውርስ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ አቋም ፡ ማረጋገጫ ፡ ሎው ፡ ሪቪው ፡ ሾልዮም ፡ ማዘ ፡ (፲፱፻፵፫—፵፮) ፡ ገጽ ፡ ፱፻፳፭ ፡ ሾልዮም ፡ ማዘ ፡ (፲፱፻፵፮—፵፩) ፡ ገጽ ፡ ፻፲፫ ።

ሠረተው ፡ መጥፎ ፡ ነገርን ፡ ለማስወገድ ፡ ነው ፡ ማለት ፡ ነው ። የሥርዓት ፡ ጉዳቶች ፡ በአስገራሚ ፡ ሁኔታ ፡ ለሕዝብ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ ሲታዩ ፡ (ለምሳሌ ፡ አንድ ፡ ኑዛዜ ፡ በሥርዓት ፡ ጉድለት ፡ ምክንያት ፡ ፍርስ ፡ ነው ፡ ሲባል ፡ ወይም ፡ አንድ ፡ ክስ ፡ በአንዳንድ ፡ የክስ ፡ ጉድለት ፡ ውድቅ ፡ ሲሆን) ፡ የድርጊቶች ፡ ሁኔታ ፡ ልማዳዊ ፡ ከሆነበትና ፡ ሥርዓትም ፡ የተፈለገበትን ፡ ግብ ፡ ከሚፈጽምበት ፡ ሺ ፡ ጊዜም ፡ ከሚደረገው ፡ ነገር ፡ ይልቅ ፡ የበለጠ ፡ ውይይት ፡ ይፈጥራል ።” 20

በኢትዮጵያ ፡ የተወሰነው ፡ የአቫኪያን ፡ ከሳሽና ፡ አቫኪያን ፡ ተከሳሽ ፡ ጉዳይ ፡ የብዙ ፡ ሌሎች ፡ አገሮች ፡ ዳኞችንም ፡ ላጋጠማቸው ፡ ለዚህ ፡ ችግር ፡ ጥሩ ፡ ማስረጃ ፡ ነው ። የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቀጥር ፡ ፳፻፱፩ ፡ በግልጽ ፡ አራት ፡ ምስክሮች ፡ ያስፈልጋሉ ፡ ስለሚል ፡ የአዲስ ፡ አበባ ፡ ከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በሦስት ፡ ሞስክሮች ፡ ፊት ፡ የተደረገ ፡ ግልጽ ፡ ኑዛዜ ፡ እይጸናም ፡ ብሎ ፡ ወሰነ ። ምንም ፡ እንኳን ፡ ኑዛዜው ፡ የሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ጉድለት ፡ ቢኖረውም ፡ የተናዛዥ ፡ ፍላጎት ፡ ስለማያጠራጥርና ፡ “የአጋጊው ፡ ዓላማ ፡ ከኑዛዜው ፡ ሥርዓት ፡ ይልቅ ፡ የተናዛዥን ፡ ሐሳብ ፡ ይበልጥ ፡ አስፈላጊ ፡ አድርጎ ፡ ስለሚቆጥረው” ፡ 21 የጠቅላይ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ፍርድን ፡ ገልብጦታል ። ማክዳጋልና ፡ ሀበር ፡ እንደተናገሩት ፡ ጭብጡ ፡ “በእያንዳንዱ ፡ ሰው ፡ ፈቃድና ፡ በጎብረተ ፡ ሰብ ፡ ቁጥጥር ፡ መካከል ፡ ስላለው ፡ ወሰን ፡ ነው ።” 22 በአገላለጹ ፡ ጉድለት ፡ ቢኖረውም ፡ እንኳ ፡ ሕግ ፡ የያንዳንዱን ፡ ተናዛዥ ፡ ምኞት ፡ ሁልጊዜ ፡ ማክበር ፡ አለበት ፤ ወይስ ፡ የጠበቁና ፡ የሚከበሩ ፡ ሥርዓቶች ፡ የሚጠይቁ ፡ የጠቅላላው ፡ ጎብረ ፡ ሰብ ፡ ተገቢ ፡ ጥቅሞች ፡ አሉ?

(ሀ) ሺኒኛ ፡ ኢንተርፕራታሲዩ ።

በጣም ፡ ጥንታዊ ፡ በሆነው ፡ የኑዛዜ ፡ ታሪክ ፡ ውስጥ ፡ ዳኞች ፡ የረገበ ፡ የአተረጓጎም ፡ ዘዴ ፡ እንዲኖራቸው ፡ የነበራቸውን ፡ ዝንባሌ ፡ እናያለን ። በሮማ ፡ ክላሲካል ፡ ሕግ ፡ ኑዛዜዎች ፡ ማንኛውም ፡ ሰው ፡ ያጸጸፋቸውን ፡ ትርጉም ፡ በሚገባው ፡ መሠረት ፡ በጥብቅ ፡ መተርጎም ፡ ቢኖርባቸውም ፡ ” 23 ንግግርን ፡ አሳምሮ ፡ ሰውን ፡ በመማረክ ፡ ላይ ፡ የተመሠረተው ፡ (ሪቶሪክ) ፡ የግሪክ ፡ ጽንሰ ፡ ሐሳብ ፡ ተጽእኖ ፡ የተናዛዥ ፡ ሐሳብ ፡ ነው ፡ በሚል ፡ ግምት ፡ ላይ ፡ የተመሠረተ ፡ “ግላዊ” (ሳቭጀንቲብ) ፡ አተረጓጎም ፡ ቀስ ፡ በቀስ ፡ እንዲታወቅ ፡ አደረገ ። በሲሴሮ ፡ ጊዜ ፡ በተወሰነው ፡ በዝነኛው ፡ የውርስ ፡ ጉዳይ ፡ “በከዛ ፡ ኩርያኛ ፡ በዘመኑ ፡ በጣም ፡ ከታወቁት ፡ የሕግ ፡ ሊቃውንት ፡ ውስጥ ፡ በአንዱ ፡ ኪው ፡ ሙሲየስ ፡ ሺይቮላ ፡

20. ከላይ ፡ በግርጌ ፡ ማስታወሻ ፡ ቀጥር ፡ ፫ ፡ የተጠቀሰውን ፡ የሊሂሪንግን ፡ መጽሐፍ ፡ ተመልክት ።
 21. የአቫኪያንና ፡ የአቫኪያን ፡ ጉዳይ ፡ (የጠቅላይ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ፲፱፻፶፮ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ይግባኝ ፡ ቀጥር ፡ ፳፻፲፮ ፡ (፱፻ ፡ ፩ ፡ ም) ፡ የኢት ፡ ሕግ ፡ መጽሐፍት ፡ ፩ኛ ፡ ቦልዩም ፡ (፲፱፻፶፮) ፡ ገጽ ፡ ፳፫ ፡ ለከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ውሳኔ ፡ በል ፡ ቤትሪክ ፡ አቫኪያን ፡ ንብረት ፡ (፲፱፻፶፮) ፡ የውርስና ፡ የአስተዳደር ፡ ነገር ፡ የኢትዮጵያን ፡ ሕግ ፡ መጽሐፍት ፡ ፩ኛ ፡ ቦልዩም ፡ (፲፱፻፶፮) ፡ ገጽ ፡ ፳ ፡ ይመለከታል ።
 22. ኤም ፡ ኤስ ፡ ማክዳጋል ፡ ኤንድ ፡ ጲ ፡ ሀበር ፡ ፕሮፕሮቲ ፡ ዌልዝ ፡ ላንድ ፡ ለላቫኒሽን ፡ ፕላኒግ ፡ ኤንድ ፡ ዲቬሎፕሜንት ፡ (ቻርሎትባቪል ፡ ቨርጂኒያ ፡ ፲፱፻፵፭) ፡ ገጽ ፡ ፳፻፱፩—፵፱ ።
 23. “ኩም ፡ ኢን ፡ ሸርቢስ ፡ ኑላ ፡ አፖቢግዊታስ ፡ ኢ ፡ ናን ፡ ደቤት ፡ አድሚቲ ፡ ቮሎንታቲስ ፡ ካየስ ቴዩ” ፡ (ጲ ፡ ፵፪ ፡ ፩፩ ፡ ፩) ፡ (ቃላቱ ፡ የግያሻሙ ፡ ሲሆን ፡ የፈቃዱ ፡ ነገር ፡ በጉዳዩ ፡ አይገባም ።)

በተባለው፣ የተደገፈውን፣ አሳብ፣ በመቃወም፣ የሮማው፣ ሴንቲምፕራል፣ ፍርድ፣
ቤት፣ ግላዊውን፣ የአተረጓጎም፣ ጽንሰ፣ ሐሳብ፣ ተከተለ ።

በሮማ፣ ፖስት፣ ክሳሲካል፣ ሕግ፣ የቤኒኛ፣ ኢንተርፕራታሲዩ፣ ወይም፣
የፊቨር፣ ቴስታሚንቲ፣ መሠረተ፣ ሐሳብ፣ የተናዛዥን፣ እውነተኛ፣ ሐሳብ፣
ለትርጉም፣ መምሪያ፣ በማድረግ፣ በሁሉም፣ ዘንድ፣ ተቀባይነትን፣ አገኘ፣ 24
የመክከለኛው፣ ዘመን፣ (ሚዲቬያል)፣ የቤተ፣ ክርስቲያን፣ ሕግ፣ ለኑዛዜዎች፣
የረገበ፣ ትርጉም፣ ለመስጠት፣ ተጨማሪ፣ ምክንያት፣ ነበረው፣ ይኸውም፣ አንድ፣
ሰው፣ በሚሞትበት፣ ጊዜ፣ ለቤተ፣ ክርስቲያን፣ ጥቅም፣ የሚሰጠው፣ ስጦታ
ዎች፣ በቀላሉ፣ እንዲፈጸሙ፣ ለማድረግ፣ ነበር ። ከዚህ፣ የተነሳ፣ “ቬሪታስ፣ ፕራ
ቫሌት፣ ሶሌምኒታቲ”፣ (ማለት፣ ሥርዓትን፣ በጥብቅ፣ ከመከተል፣ ይልቅ፣ እው
ነትን፣ መከተል፣ ይበልጣል)፣ ለሚለው፣ የምሳሌ፣ አነጋገር፣ መነሻ፣ ሆነ፣
የግላዊ፣ አተረጓጎም፣ ጽንሰ፣ ሐሳብ፣ ወደ፣ ተቀናባበሩ፣ የሲቪል፣ ስው፣ ሕጎች፣
ለምሳሌ፣ የጀርመን፣ የፍትሕ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ (ቍ፣ ጀጊህፕጅ)፣ እና፣ የኢትዮጵያ፣
የፍትሕ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ (ቍ፣ ፀፂ፤(፩))፣ በዚህ፣ አኳኋን፣ ገባ ።

ይህ፣ አዝማሚያ፣ በፍትሕ፣ ብሔር፣ ሕጎች፣ ብቻ፣ ተወስኖ፣ አልቀረም ።
የሚከተለው፣ ምሳሌ፣ እንደሚያሳየው፣ በሁለቱም፣ በኮመን፣ ስውና፣ በሲቪል፣
ስው፣ በሚተዳደሩ፣ አገሮች፣ የሚገኙት፣ ፍርድ፣ ቤቶች፣ በፈረዳላቸው፣ ጉዳ
ዮች፣ ውስጥ፣ ሐሳቡ፣ ተቀባይነትን፣ አግኝቷል።

“አንድ፣ የአተረጓጎም፣ ደንብ፣ አለ፣ . . . ይኸውም፣ አንድ፣ ተናዛዥ፣
የጠበቀ፣ ሥርዓትን፣ በመከተል፣ ሲናዘዝ፣ ኑዛዜው፣ ሥርዓትን፣ የተከተለ፣ መ
ሳቅያ፣ ሊያደርገው፣ እንዳላቀደና፣ ኑዛዜ፣ የማድረግን፣ ሥርዓት፣ በፈጸመበት፣
ጊዜ፣ ሳይናዘዝ፣ ሊሞት፣ እንዳላሰበ፣ መገመት፣ አለባቸው ። ከተቻለ፣ ኑዛዜ
ውን፣ ማንበብ፣ ያለባችሁ፣ ተናዘ፣ እንጂ፣ ሳይናዘዝ፣ ሞቷል፣ እንዲል፣ አይ
ደለም ። ይህ፣ አንድ፣ ትልቅ፣ ሕግ፣ ነው።” (በሀሪሰን፣ ጉዳይ፣ ላይ፣ እንግ
ሊሽ፣ ኮርት፣ እፍ፣ አፒል፣ ሺ፳፻፳፭) ። 25

“በስሕተት፣ ምክንያት፣ ብቻ፣ በደንብ፣ ሥርዓትን፣ የተከተለና፣ ፍጹም፣
ብቁ፣ የሆነ፣ የኑዛዜ፣ ተግባር፣ እንዳልተሟላ፣ መቁጠር፣ የሕዝቡን፣ ትክክለኛ፣
አመራር፣ መቃወም፣ ነው። የሚሾች፣ ኑዛዜ፣ የማረጋገጫ፣ ሥነ፣ ሥርዓት፣
አንዳንድ፣ የተረጋገጡ፣ ስህተቶች፣ ያሉባቸውን፣ ኑዛዜዎች፣ ከሚወገድለት፣
ይልቅ፣ ቍጥር፣ በሌላቸው፣ በልብ፣ ወለድ፣ ስህተቶች፣ ከሚሰነዘሩ፣ መቃወም
ያዎች፣ በደንብ፣ እንዲከላከሉለት፣ ይበልጥ፣ አስፈላጊ፣ ነው። አንድ፣ ተናዛዥ፣
በሕይወቱ፣ ሳለ፣ ተገቢ፣ ጥንቃቄ፣ በማድረግ፣ የመጀመሪያውን፣ ጉድለት፣
ሊያስወግድ፣ ይችላል፣ ይሆናል፣ ስለ፣ ጎረቤቱ፣ ግን፣ ምንም፣ ሊያደርግ፣ አይ
ችልም” ።

24. ኢንተርፕራታሲዩ፣ ኑዛዜ፣ በምንተረጎምበት፣ ጊዜ፣ የተናዛዥዎችን፣ ፍላጎት፣ በተቻለን፣
መጠን፣ ለመከተል፣ እንሞክራለን፣ (2.50.17.12) ፤ በአንድ፣ ኑዛዜ፣ ውስጥ፣ የሚያሻማ፣ ወይም፣
የተሳሳተ፣ አነጋገር፣ ከተገኘ፣ ልል፣ በሆነ፣ እኳኋን፣ እንተረጎምና፣ ይህ፣ ይሆናል፣ ብለን፣ የምን
ገምተውን፣ ትርጉም፣ እንሰጠዋለን፣ (ዲ፣ 34.5.24) ። በተጨማሪ፣ ዲ፣ 50.17.192፣ እና፣ ዲ፣ 28
4 . 33 ፣ ይመለከታል ።

25. ቻንስሪ፣ ዲቫ፣ ቦልዩም፣ ፄ፣ ገጽ፣ 1፣ 1፣ ኤል፣ ዲይ፣ ቻንስሪ፣ ቮልዩም፣ ፱፣ ገጽ፣ ፯፻፺፬፣
ኤል፣ ታይምስ፣ ቮልዩም፣ ፱፣ ገጽ፣ ፯፻፺፬፣ (ፕር፣ ስርድ፣ ኤቫር፣ ኤም፣ አር) ።

(ሰለ : ሪ : ጉሎኩማን : ኑዛዜ : ኒው : ጀርዚ : ኮርት : እፍ : ኤረርሰ : ኤንድ : አፕላስ : ፲፱፻፲፮) = 26

“(በግልጽ : በሚደረግ : ኑዛዜ : ረገድ) : የሥርዓት : ግዴታዎች : የተደነገጉት : እንዲሁ : ሳይሆን : የሚቸን : የመጨረሻ : ኑዛዜ : ለማስከበር : ነው ፤ ስለዚህ : ወጥመድ : መሆን : አይባባቸውም ፤ የተናዛዥ : ሐሳብ : ከሥርዓት : ግዴታዎች : ይዘታ : ጋር : እንደምንም : ተደርጎ : የሚሰማማ : ከሆነ : ተቀባይነት : ማግኘት : አለበት” =

(ጥቅምት : ፩ : ፲፱፻፴፮ : ዓ : ም : (እ : ኤ : አ) የበርሊን : ካሜርገሪች : የይ ግባኝ : ፍርድ : ቤት) ፤ 27

“የተናዛዥን : የመጨረሻ : ምኞት : ለማስከበርና : ግብ : ለማድረስ : በማ ሰብ : ስለ : ኑዛዜዎች : ሥርዓት : የተጻፉትን : ሕጋዊ : ድንጋጌዎች : በሰፊው : መተርጎም : የፈራጀች : ግዴታ : መሆኑን : በማሰብ : ”

(የላርዥንና : የአድት : ጉዳይ : የካናዳ : ጠቅላይ : ፍርድ : ቤት : ፲፱፻፵፭ : ዓ : ም : (እ : ኤ : አ) =

እነዚህ : ውሳኔዎች ፤ እንደኛ : ምንም : እንኳን : ጠቅላላ : ሕግ : ቢኖርም : ለያንዳንዱ : ጉዳይ : ቅን : ፍርድ : ለመስጠት : ዳኞች : ያላቸውን : ፍላጎት ፤ ሁለተኛ : ሰው : ሳይናዘዝ : በሞተ : ጊዜ : እንዲህ : መሆን : አለበት : ብሎ : አስ ቀድሞ : ከታቀዱ : ሕጎች : ይልቅ : ሁልጊዜ : የውርስን : ነገር : ለመወሰን : ኑዛዜ : ይሻላል : የሚል : እምነታቸው ፤ ሦስተኛ : በተቻለ : መጠን : ሕግን : የተ ከተለን : ድርጊት : የጻፍ : ለማድረግ : ዳኞች : ያላቸውን : ዝንባሌ : በተለይ : ያመ ለክታል =

ሎርድ : አትኪን : አንድ : ጊዜ : እንዲህ : ሲሉ : ተናግረው : ነበር : “በእ ንድ : የቻንሰሪ : ዳኛ : ሐሳብ : ኑዛዜዎችን : በስህተት : የተረጎሙትን : ዳኞች : ነፍስ : ለመቀበል : በወዲያኛው : የሲኦል : ወንዝ : ዳርቻ : የሚጠባበቁት : ቅር : የተሰኙት : የተናዛዥች : የነፍስ : መለኮታት : ከዛሬ : ጀምሮ : ቅጥራቸው : በጣም እየቀነሰ : ይሄላል : ብዬ : በደስታ : እጠባበቃለሁ” = 29 ይህ : የሞተን : ሰው : ምኞት : ፈጽሞ : የማያሰናክለው : አስደንጋጭ : የፍርድ : ቤት : የምሳሌ : አነጋገር : ለኑ ዛዜ : ሕግ : የተለየ : “ግላዊ : ጠባይ” : ሰጥቶታል = 30 ጥያቄው : እንዲህ : ያለው : ግላዊ : አቀራረብ : የኅብረተ : ሰብን : ጠቅላላ : ጥቅም : በቂ : የሆነ : መንገድ : ይጠብቃል : ወይስ : አይጠበቅም : በሚል : ነው =

26. ኒው : ጀርሲ : ኤክዊት : ቮልዩም : ጻፂ : ገጽ : ፳፻፴፭ : ፳፻፵፩ : አትላንቲክ : ሪፖርተር : ቮልዩም : ፲፩ : ገጽ : ፳፻፭ : ፳፻፮ =

27. ጆይ : ለፍ : ፯ : ቮልዩም : ፲፮ : ገጽ : ፲፭፭ : ፲፭፮ =

28. ሱፐር : ኮርት ሪፖርትስ : (፲፱፻፵፭) : ገጽ : ፲፻፸፮ : (ፐር : ጭንቀት : ፻) =

29. በከላሽ : ፔሪን : ተከላሽ : ጥርጋጋ : ጉዳይ : (እንግላንድ : ፲፱፻፵፫) : ኤ : ሲ : ፲፻፶፬ : ፳፻፲፭ =

30. ሙ : ዳብሊው : ስቦት : “ሟኞች : በንብረታቸው : ላይ : ስላላቸው : ቁጥጥር” የኒዩርሲቲ : ለፍ : ፔንሲልቫኒያ : ሱው : ሪ፪ው : ቮልዩም : ፳፭ : (፲፱፻፲፮) : ገጽ : ፳፻፶፪ =

(ሰ) የፍርድ ጤቶች ሥልጣን ገደቦች

ከልክ፡ ያለፈ፡ “የርትዕ፡ ፍርድ”፡ የመስጠት፡ ፍላጎት፡ በአእምሮ፡ ግምት፡ ወደ፡ ተመሠረተ፡ (ከዝግብ፡ ክ)፡ አተረጎገውምና፡ ጠቅላላ፡ የሕግ፡ ደንቦችን፡ ወደሚንድ፡ ተከታታይ፡ ውጤት፡ ያለ፡ ጥርጥር፡ ያመራል። አንድ፡ ዳኛ፡ የሥርዓትን፡ ደንጋጌዎች፡ በሰፊው፡ በሚተረጎምበት፡ ጊዜ፡ የተሻለ፡ ነገር፡ ሳይተካለት፡ የመጀመርያውን፡ መሠረት፡ ያናውጃል።³¹ ይህም፡ “የሕግ፡ ተፈጻሚነት፡ እራሱ፡ የሕግ፡ ግብ፡ ነው”³² ሲሉ፡ ኮርዶዞ፡ እንደገለጹት፡ ሁሉ፡ ለሕጋዊ፡ ድርጊቶች፡ ጥበቃ፡ በየቅኛውም፡ ሳብረተሰብ፡ ያለውን፡ ፍላጎት፡ ችል፡ ይላል። ስለ፡ ሥርዓት፡ አጠባበቅ፡ የፍርድ፡ ጤት፡ አስተያየት፡ በጣም፡ የላላ፡ እንዲሆን፡ ምንም፡ እንኳን፡ ኑዛዜያቸው፡ ጉድለት፡ ቢኖረውም፡ አንድ፡ ጥበቅ፡ ያልሆነ፡ ዳኛ፡ እንደሚያጸናላቸው፡ ተስፋ፡ በማድረግ፡ እንዳሻቸው፡ ለመሥራት፡ ተናዛዮቹ፡ ይደፉራራሉ። ችሬ፡ በምሳሌ፡ እንዳስረዳው፡ ሁሉ፡ “በዚህ፡ መሠረት፡ ጥበቅ፡ የሥርዓትን፡ መከበር፡ የማይደነገግ፡ ደንብ፡ ቢኖር፡ ኖሮ፡ ባቡሮች፡ ሁልጊዜ፡ ዘግይተው፡ ሲነሱ፡ ብዙ፡ ሰዎች፡ ባቡር፡ ባመለጣቸው፡ ነበር።”³³ ኑዛዜዎችን፡ ለማሻሻል፡ ያላቸው፡ የፍርድ፡ ጤቶች፡ የጠቅላላ፡ ሥልጣን፡ ውጤት የክስ፡ ጉዳዮችን፡ ቍጥር፡ ማብዛት፡ ነው።³⁴ ቪኒኛ፡ ኢንተርፕሪትሎር፡ የሚባለው፡ የሮማውያን፡ ሰፋ፡ ያለ፡ ያተረጎገውም፡ ዘዴ፡ በኑዛዜዎች፡ ያጸጸፍ፡ ሥርዓት፡ ላይ፡ ተፈጻሚነት፡ አልነበረውም። ተናዛዮቹ፡ ሊናዘዘው፡ የፈለገው፡ አሳብ፡ አጠራጣሪ፡ ባይሆንም፡ እንኳን፡ ስለ፡ ኑዛዜዎች፡ ተፈጻሚነት፡ የተደነገጉት፡ ብዙዎቹን፡ የሥርዓትን፡ ደንቦች፡ ያልተከተለ፡ ኑዛዜ፡ ኑዛዜውን፡ በሙሉ፡ ያፈርሰዋል።³⁵ የኮመን፡ ሎው፡ ፍርድ፡ ጤቶችም፡ (እንደ፡ ሮማውያን፡ ሁሉ)፡ እንደሚከተለው፡ ወስነዋል፡-

“ኑዛዜዎች፡ በተደነገጉት፡ የሥርዓት፡ ደንቦች፡ መሠረት፡ መፈጸም፡ አለባቸው፡ ይህ፡ ባይሆን፡ ግን፡ ፍጹም፡ ዋጋ፡ አይኖራቸውም። ፍርድ፡ ጤቶች፡

31. የኦፍ፡ ፎን፡ ሂፐላ፡ ፎርማሊስሙስ፡ ዑንድ፡ ፈሽትሰዶማሚቲክ፡ (“ሥርዓትና፡ በሕግ፡ ውስጥ፡ ስለሚገኙ፡ ግትር፡ ሐሳቦች”) (በርሊን፡ 1998)፡ ተመልክት። ይህ፡ ሰው፡ በዚህ፡ መጽሐፍ፡ ውስጥ፡ ከዚህ፡ በፊት፡ በደረሰ፡ ጉዳዮች፡ መሠረት፡ የሆነውን፡ የጀርመን፡ ፍርድ፡ ጤቶች፡ የኑዛዜ፡ አተረጎገውም፡ መርምሯል። ፒ፡ ቲዩር፡ ለ፡ ኮድ፡ ሲቪል፡ ስዊስ፡ (በኢት፡ ደቡብ፡ ዲውሪክ፡ 1999፡ የፈረንሳይ፡ ትርጉም፡ ደኛ፡ እትም)፡ ገጽ፡ 198፡ (ኢን፡ 89)፡ እና፡ 199፡ (ኢን፡ 88)፡ በሚለው፡ መጽሐፍ፡ ውስጥ፡ ይህንን፡ የሚመስሉ፡ የስዊስ፡ የፍርድ፡ ጉዳዮችን፡ ይጠቅሳል።
32. ቢ፡ ካርዶዞ፡ ዘ፡ ፖራዶክስስ፡ ኦፍ፡ ሊጋል፡ ሳይንስ፡ (ኳው፡ የርዝ፡ 1998)፡ ገጽ፡ 22፡ በተጨማሪ፡ በግርጌ፡ ማስታወሻ፡ ቍጥር፡ 2፡ የተጠቀሰውን፡ የኢኒሪንግን፡ መጽሐፍ፡ ይመለከታል።
33. ዜድ፡ ቫፊ፡ “የተስፋ፡ ወረቀት፡ ውስጥ፡ የሚገኙ፡ የመከላከያውን፡ ጊዜ፡ ለማቅረብ፡ የሚያስችሉ፡ ሕጎች”፡ ሀርቫርድ፡ ሎው፡ ሪቪው፡ ፕላይም፡ 88፡ (1991)፡ ገጽ፡ 229።
34. አር፡ ዳብሎው፡ ፖወር፡ “ኑዛዜ፡ ያተረጎገውም፡ መምሪያ”፡ እዩዋ፡ ሎው፡ ሪቪው፡ ፕላይም፡ 88፡ (1998)፡ ገጽ፡ 22።
35. ኢም፡ ኬስር፡ ሮማን፡ ፕራይቪት፡ ሎው፡ (ደኛ፡ እትም፡ ሀምበርግ፡ 1998)፡ የአንግሊዝኛው፡ ትርጉም፡ የተዘጋጀው፡ በአር፡ ዳንብሪንግ፡ ደርባን፡ 1998)፡ ገጽ፡ 229።
36. ስለ፡ ተይለር፡ ንብረት፡ (ከሳሽ፡ ሮስ፡ ተከላሽ፡ ተይለር)፡ (ጠቅላይ፡ ፍርድ፡ ጤት፡ ደቡብ፡ ዳክታ፡ 1991)፡ ሳውዝ፡ ዳክታ፡ ሪፖርትስ፡ ፕላ፡ 88፡ ገጽ፡ 229፡ ፍርድ፡ ዌስተርን፡ ሪፖርት፡ ፕላይም፡ 229፡ ገጽ፡ 229።

ጉድለቶችን፣ ለማስተካከልም፣ ሆነ፣ የሥርዓት፣ ደንቦች፣ አስፈላጊ፣ አይደለም፣ ብሎ፣ ለመውሰን፣ ሥልጣን፣ የላቸውም ። ኑዛዜዎችን፣ ለመተርጉም፣ ሲባል፣ መታየት፣ ያለበት፣ የተናገረ፣ ሐሳብ፣ ነው፣ የሚለው፣ ደንብ፣ ስለ፣ ኑዛዜዎች፣ አጻጻፍ፣ ተገቢነት፣ የለውም” ። 36

ሌላው፣ ቢቀር፣ በሚከተለው፣ አንድ፣ መሠረተ፣ ሐሳብ፣ ሙሉ፣ ስምምነት፣ ያለ፣ ይመስላል ። ከሁሉ፣ ይበልጥ፣ ሰፊ፣ አስተያየት፣ ያለው፣ የፍርድ፣ ቤት፣ አተረጓጎም፣ እንኳን፣ አጋጊ፣ ካወጣቸው፣ ግልጽ፣ ድንጋጌዎች፣ ለመውጣት፣ አይችልም ። ይህንን፣ የሚደግፈውን፣ “በሕግ፣ የሠፈረው፣ ግልጽ፣ በሆነበት፣ ጊዜ ፣ ጻፍ፣ ከሕግ፣ ስር፣ ነው፣ ሕጉንም፣ መተርጎም፣ አይገባውም” ። 37 የሚለውን፣ የሲሴሮን፣ መሪ፣ ንግግር፣ ሁለቱም፣ ሲቪል፣ ሎውና፣ ኮመን፣ ሎው፣ ተከትለውታል ። 38 ሕጎች፣ በሚፈቅዱት፣ ገደብ፣ ውስጥ፣ ፍርድ፣ ቤቶች፣ ሥልጣን፣ እንዲያገኙ፣ ይደግፉ፣ የነበሩት፣ በፈረንሳይ፣ እንደ፣ ጄኔና፣ በጀርመን፣ “የነጻ፣ ሕግ”፣ እንቅስቃሴ፣ ተከታዮች፣ የመሰሉት፣ የኮንቲኔታል፣ የሕግ፣ ሊቃውንት፣ እንኳን፣ ሕግን፣ የሚጻረር፣ አተረጓጎም፣ በፍጹም፣ አልደገፉም ። 39 ምንም፣ እንኳን፣ የኢትዮጵያ፣ የፍትሐ፣ ባሕር፣ ሕግ፣ ስለ፣ ሕግ፣ አተረጓጎም፣ ደንቦች፣ ባይኖሩትም፣ (አለመኖራቸው፣ አሳዛኝ፣ ነው)፣ 40 ራሱን፣ የፍትሐ፣ ብሔርን፣ ሕግ፣ ለመተርጎም፣ ቊጥር፣ ፪፻፲(፪)፣ (ስለ፣ ኑዛዜ፣ አተረጓጎም፣ የሚናገረውን)፣ በምሳሌነት፣ ብንወስድ፣ ተገቢ፣ ነው ። የሕጉ፣ አነጋገር፣ ግልጽ፣ በሆነበት፣ ጊዜ፣ የአጋጊውን፣ ትክክለኛ፣ መንፈስ፣ ለመፈለግ፣ ሲባል፣ ከሕጉ፣ ለመራቅ፣ አይቻልም ። ይህም፣ “ሕጉ፣ ግልጽ፣ በሆነበት፣ ጊዜ፣ መንፈሱን፣ ለመከተል፣ በማሳበብ፣ ከቃል፣ በቃል፣ ትርጉሙ፣ መራቅ፣ አይገባም” 41 ወደሚለው፣ በስምንተኛው፣ የፈረንሳይ፣ ዓመት፣ ተረጋግጦና፣ ተቀናብሮ፣ በወጣው፣ የምሳሌ፣ አነጋገር፣ ያደርሳል ።

በሕግ፣ ውስጥ፣ ያለውን፣ ባዶ፣ ቦታ፣ ጻፎች፣ ሥልጣኔን፣ በሚከተል፣ የአተረጓጎም፣ ዘዴ፣ ማሟላትና፣ ግልጽ፣ የሆኑ፣ የሕግ፣ ድንጋጌዎችን፣ ወደ፣ ጎን፣

- 37. ሲሴር፣ ደ፣ ኢንፎንሲዮን፣ መጽሐፍ፣ ፪፣ ፲፪፣ ፲፫ ።
- 38. ኤም፣ ራዲን፣ “ሕግ፣ ለመርዳት፣ አጥር፣ ዘዴ”፣ ሀርቫርድ፣ ሎው፣ ሪቪው፣ ሾል፣ ፶፮፣ (፲፱፻፵፪ ገጽ፣ ፪፻፫፣ አንድ፣ የተለየ፣ የእንግሊዝ፣ የመካከለኛው፣ ክፍለ፣ ዘመን፣ ሕግ፣ (በተራ፣ አነጋገር)፣ ይጠቅሳል ። ይኸውም፣ “የግንባታ ሪቪዩዮን፣ ደ፣ በታሪክ፣ ኮንቲ፣ ሌፖርት”፣ የሚለው፣ የኤገር ተን፣ ጽሑፍ፣ ነው ።
- 39. ኤፍ፣ ጳን፣ ሚቶድ፣ ዲኢንተር፣ ሲቪል፣ ኤ፣ ስርስ፣ አን፣ ድርጥ፣ ፕሪቪ፣ ፖሊቲክ፣ (ጻፍ፣ እትም፣ ፖሪስ፣ ፲፱፻፶፩)፣ ሾልዮም፣ ፩፣ ገጽ፣ ፲፫፣ እና፣ ከዚያ፣ የሚቀጥሉት፣ (የእንግሊዝኛው፣ ትርጉም፣ የተዘጋጀው፣ በሎዊዚያና፣ እስቴት፣ ሎው፣ ኢኒስቲትዩት፣ ፲፱፻፷፫)፣ ገጽ፣ ፪፻፮፣ እና፣ ከዚያ፣ የሚቀጥሉት፣ ገጾች፣ ተመልክት፣ በተጨማሪ፣ ኤች፣ ካንቶኒዩስ፣ ሪቮትዊስን፣ ማፈት፣ ቡንድ፣ ሲዚሎ፣ (ቀቢንገን፣ ፲፱፻፲፩)፣ ገጽ፣ ፪፻፶፭፣ ከዚያም፣ የሚቀጥሉት፣ ገጾች፣ (ዲ፣ ኮንትራ፣ ሌጌም፣ 4 ቢል) ።
- 40. ፕሮፈሰር፣ ሪኔ፣ ዳቪድ፣ ያቀረቡትን፣ አርእስት፣ ፳፩፣ (ሕጎችን፣ በሥራ፣ ላይ፣ ስለጥዋል)፣ (የፍትሐ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ ሰነድ፣ ቊጥር፣ ፶፮፣ የካቲት፣ ፲፩፣ ፲፱፻፶፭)፣ የኢትዮጵያ፣ ምክር ቤቶች፣ አልተቀበሉትም ።
- 41. በፈኔ፣ ሪኮዊል፣ ካምፕሌ፣ ደ፣ ትራቮ፣ ፕራፖራቲር፣ ዱ፣ ኮድ፣ ሲቪል፣ (ፖሪስ፣ ፲፱፻፶፮) ። ኤም፣ ፕላፕል፣ ላና፣ ፪፣ ሪፎር፣ ትራቲስ፣ አን፣ ዘ፣ ሲቪል፣ ሎው፣ (፲፱፻፶፯፣ እትም፣ ፖሪስ፣ ፲፱፻፶፱)፣ የእንግሊዝኛው፣ ትርጉም፣ የተዘጋጀው፣ በሎዊዚያና፣ እስቴት፣ ሎው፣ ኢንቲትዩት፣ ፲፱፻፺፬)፣ ፩ኛ፣ ሾልዮም፣ ክፍል፣ ፩፣ ገጽ፣ ፲፱፻ ።

መተው፡ ወይም፡ መጣል፡ የተለያዩ፡ ነገሮች፡ ናቸው። የፍትሕ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቊጥር፡ ፳፻፱፩፡ ግልጽ፡ ነው። ነዛዜው፡ በአራት፡ ምስክሮች፡ ራት፡ መደረግ፡ ካለበት፡ ሦስት፡ ምስክሮች፡ ብቻ፡ እይባቁም። 42 ዳኛው፡ ሕጉን፡ ለመከተል፡ ሕጉን፡ መንግሥታዊ፡ ግዴታ፡ አለበት። 43 ግልጽ፡ ከሆነው፡ ሕግ፡ አልፎ፡ ቢገኝ፡ ግን፡ በተለይ፡ ለአጋጊው፡ የተሰጠውን፡ ሥልጣን፡ እንደ፡ መድፈር፡ ይቆጠር በታል።

መደምደማያ =

አንድ፡ ምሁር፡ ተቺ፡ በከላሽ፡ ሚሰስ፡ ሻኬ፡ አቫኪያን፤ በተከላሽ፡ ሚሰ ትር፡ አርቲን፡ አቫኪያን፡ ጉዳይ፡ የተሰጠው፡ ውሳኔ፡ “በአዲስ፡ ሕጎችና፡ ባል ተማረው፡ ሕዝብ፡ መካከል፡ ያለውን፡ ግንኙነት፡ ለማለዘብ፡ ይረዳ፡ ይሆናል።” እንዲሁም፡ በዚህ፡ ዓይነት፡ የሚደረገው፡ ማስማማት፡ “አዳዲስ፡ ሕጎች፡ ባል ለሙ፡ አገሮች፡ ሲታወጁ፡ የሚፈጠሩትን፡ ችግሮች፡ ለመወጣት፡ በጣም፡ የተ ሻለው፡ መንገድ፡ ሲሆን፡ ይችላል”። 44 ሲሉ፡ አሳብ፡ አቅርቦዋል። በዚህ፡ ሐሳብ፡ አለመስማማቱን፡ በአክብሮት፡ አገልጸለሁ።

እዚህ፡ ላይ፡ አንድ፡ የሚያስጠነቅቀን፡ የውጭ፡ አገር፡ ማስረጃ፡ አለ፤ ይኸውም፡ አላይ፡ የተጠቀሰው፡ ዳኞች፡ በፈለጉት፡ ዓይነት፡ የሚሰጡት፡ የአተ ረገጉም፡ ዘዴ፡ በመጨረሻው፡ ውድቀትን፡ ማስከተሉን፡ ነው። የቻይና፡ የፍ ትሕ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ (፲፱፻፳፱—፲፱፻፵፩)፡ በአውሮፓ፡ ዘመናዊ፡ ሞዴሎች፡ ላይ፡ የተመሠረተ፡ ሆኖ፡ በጣም፡ የተዋጡ፡ ናቸው፡ ከሚባሉት፡ የሕግ፡ መሰና ዶዎች፡ አንዱ፡ ነው። 45 ነገር፡ ግን፡ ፍርድ፡ ቤቶች፡ በሥራ፡ ላይ፡ ያዋሉት፡ ከባህላዊው፡ ፍትሐቸው፡ ጋር፡ እስካልተቃረነ፡ ድረስ፡ ብቻ፡ ነበር። “ውጤቱም፡ ዳኞች፡ በተጻፈው፡ ሕግ፡ ምትክ፡ የኮንፈውሽስን፡ የፍትሕ፡ ጽንሰ፡ ሐሳብ፡ መከ ተላቸው፡ ሆነ፡ በዚህ፡ ምክንያት፡ የተጻፈው፡ ሕግ፡ በሕዝቡ፡ ዘንድ፡ የተለ

42. ይህ፡ ደንብ፡ ከፍትሕ፡ ነገሥቱ፡ ምዕራፍ 198፡ ክፍል፡ 8፡ ይበልጥ፡ ግትር፡ አይደለም። “የም ሰከሮች፡ ቊጥር፡ ቢቻል፡ ሰባት፡ ወይም፡ አምስት፡ ባይቻል፡ ግን፡ ሦስት፡ ወይም፡ ሁለት” እንደሆነ፡ ይፈትድ፡ ነበር። ስለ ወይዘሮ፡ በየነች፡ አባ፡ ነብሮ፡ ንብረት፡ ጉዳይ፡ (፲፱፻፺፮፡ የፍትሕ፡ ብሔር፡ ይግዳች፡ ቊጥር፡ ፪፻፳፯/፺፮)፡ የኢት፡ ሕግ፡ መጽሐት፡ ፪ኛ፡ ሾል፡ (፲፱፻፺፮)፡ ገጽ፡ ፪፻፵፰፡ ጠቅላይ፡ ንጉሠ፡ ነገሥት፡ ፍርድ፡ ቤት፡ በሰጠው፡ ትርጉም፡ መሠረት፡ “ብዙ፡ ምስክሮች፡ ለማግኘት፡ የማያስችል፡ የመከራ፡ ጊዜ፡ ካልሆነ፡ በስተቀር፡ በልግዳትን፡ መሠ ረት፡ የሚያስፈልጉት፡ ምስክሮች፡ ከ፩፡ ያነሱ፡ አልነበሩም።” (አንክሮ፡ የተጨመረለት)፡ የአቫ ኪያን፡ ነዛዜ፡ ከላይ፡ እንደተጠቀሰው፡ በአስቸኳይ፡ ሁኔታ፡ የተደረገ፡ ለመሆኑ፡ የአቫኪያን፡ ጉዳይ፡ ፍሬ፡ ነገር፡ (በግርጌ፡ ማስታወሻ፡ ቊጥር፡ 88)፡ ምንም፡ ምልክት፡ አይሰጥም።

43. የኢትዮጵያ፡ የተሻሻለው፡ ሕግ፡ መንግሥት፡ (፲፱፻፵፩)፡ ቊጥር፡ ፲፫፡ እና፡ ፲፯፡ ይመለከታል።

44. ፯፡ ጃንደርሊንድን፡ “በታዳጊው፡ በኢትዮጵያ፡ ሕግ፡ ላይ፡ የኮመን፡ ሎው፡ እና፡ የሲቪል፡ ሎው፡ ተጽእኖ”፡ በተሉ፡ ሎው፡ ሪቪው፡ ሾልዮም፡ 1፡ ፲፮ (፲፱፻፳፮)፡ ገጽ፡ ፪፻፳፭፡ ፪፻፳፭።

45. አር፡ ፖውንድ፡ “ለቻይና፡ ሕግ፡ መሠረት፡ የሆኑት፡ የተነጻጻረ፡ የሕግና፡ የታሪክ፡ ጥናት” ሀርባርድ፡ ሎው፡ ሪቪው፡ ሾልዮም፡ ፳፮(፲፱፻፵፩)፡ ገጽ፡ ፯፻፵፱፡ አር፡ ፖውንድ፡ “የቻይና፡ የፍትሕ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ በሥራ፡ ላይ”፡ ቴሌን፡ ሎው፡ ሪቪው፡ ሾልዮም፡ ፳፮(፲፱፻፵፩)፡ ገጽ፡ ፯፻፵፯፡ ይመለከታል።

46. የአር፡ ዳቪድ፡ ሌ፡ ግራን፡ ሲብቴም፡ ደ፡ ድርዋ፡ ኮንቴምፖራሪን፡ (ፖሪስ፡ ፲፱፻፳፱)፡ ገጽ፡ ፩፻፳፮፡ ይመለከታል።

መደ : አልነበረም ፣ ከሚኒስቶች ፣ ሥልጣን ፣ በወሰዱበትም ፣ ጊዜ ፣ በቀላሉ ፣ ሊጠፋ ፣ ችግሩ ።⁴⁷

ፍትሕ ፣ ነገሥት ፣ በሥራ ፣ ላይ ፣ እንደማይውል ፣ ሕግ ፣ ሲታይ ፣ እንደ ፣ ነበር ፣ ሁሉ ፣ የኢትዮጵያ ፣ ዳኞች ፣ የፍትሕ ፣ ብሔርን ፣ ሕግ ፣ እንደዚህ ፣ ሊቆጥሩት ፣ ይከፈሉ ፣ ይሆናል ።⁴⁸ ነገር ፣ ግን ፣ “አንድ ፣ ዘመናዊ ፣ ሕግ ፣ በእንደዚህ ፣ ሁኔታ ፣ ለብዙ ፣ ጊዜ ፣ ሊቆይ ፣ አይችልም ።”⁴⁹ ኢትዮጵያውያን ፣ የነዛዜዎችን ፣ ማረጋገጫ ፣ ሕጎችን ፣ ማክበር ፣ ካለባቸው ፣ የኢትዮጵያ ፣ ዳኞችም ፣ ሕጎቹን ፣ ተፈጻሚነት ፣ ሊሰጧቸው ፣ ይገባል ። አለዚያም ፣ ፕሮፌሰር ፣ ፋላር ፣ እንዳሉት ፣ “በጣም ፣ ውስብስብ ፣ ከሆኑት ፣ የሕጉን ፣ ውስጣዊ ፣ ግብረገብነት ፣ ከሚያቋቁሙ ፣ አሰራላጊ ፣ ነገሮች ፣ ማለት ፣ በሕጉና ፣ በእራሱል ፣ በሚወሰደው ፣ እርምጃ ፣ መካከል ፣ ስምምነት” ፣⁵⁰ መኖር ፣ እንዳለበት ፣ ዳኞቹ ፣ ይዘነጉታል ።

47. ከላይ ፣ የተጠቀሰውን ፣ የዳጂድን ፣ መጽሐፍ ፣ ገጽ ፣ ፳፻፱ ፣ ከጥንግ ፣ ደ ፣ ፲፫ን ፣ “ዲ ፣ አውፍናመ ፣ ዲስ ፣ ልርጥሽን ፣ ረበትሰ ፣ ኢን ፣ ቺና” (የአውሮፓ ፣ ሕግ ፣ በቻይና ፣ ያገኘው ፣ ተቀባይነት) ፣ አርፔፍ ፣ ፊየር ፣ ዲ ፣ ሲፈሊስቲቭ ፣ ፕሪብሊስ ፣ ሆልዩም ፣ ፻፳፮(፲፱፻፳፮) ፣ ገጽ ፣ ፲፻፶፩ ።

48. እንደ ፣ አር ፣ ዳጂድ ፣ አስተሳሰብ ፣ ከሆነ ፣ “፲፱፻፶፱ ፣ ዓ ፣ ም ፣ የኢትዮጵያ ፣ የፍትሕ ፣ ብሔር ፣ ሕግ” ፣ ራፊልስ ፣ ዛይትስግሪፍት ፣ ሆልዩም ፣ ፳፮(፲፱፻፳፮) ፣ ገጽ ፣ ፻፲፳፳ ፣ ፍትሕ ፣ ነገሥት ፣ አልያዘም ፣ አንድ ፣ ፍጹም ፣ የሆነ ፣ ሰው ፣ ሊከተለው ፣ ከሚገባው ፣ ሐሳብ ፣ የበለጠ ፣ ነገር ፣ ግን ፣ ፍጹም ፣ ደግ ፣ የሆነ ፣ ግን ፣ አለ ፣ (የተተረጉሙ) ።

49. ጂ ፣ ቺቸናሚች ፣ “የኢትዮጵያ ፣ የፍትሕ ፣ ብሔር ፣ ሕግ ፣ - ጥቅሙ ፣ ከልማድ ፣ ጋር ፣ ያለው ፣ ግን ፣ ጉንትና ፣ በሥራ ፣ ላይ ፣ ለመዋል ፣ በሰመቻሉ ፣” ፻፸፻፵ ፣ አፍ ፣ አፍሪካን ፣ ሎው ፣ ሆልዩም ፣ ፮ ፣ (፲፱፻፳፫) ፣ ገጽ ፣ ፻፳፮ ።

50. ሌል ፣ ፋላር ፣ ዘ ፣ ምራሲቲ ፣ አፍ ፣ ዘ ፣ ሎው ፣ (ኒው ፣ ሄሽን ፣ ፲፱፻፳፱) ፣ ገጽ ፣ ፳፩ ።